

ระบำแห่งความตาย DANCE OF THE DEAD

แชน เมตติชวลิต*
ณรงค์ฤทธิ์ ธรรมบุตร**

บทคัดย่อ

บทประพันธ์เพลงระบำแห่งความตายสร้างจากบทกวีของ Johann Wolfgang von Goethe ชื่อว่า Der Totentanz บทเพลงบรรยายเกี่ยวกับความสนุกสนานของการเต้นรำของเหล่าภูติผีปีศาจ ความโลภของผู้ดูแลสุสานต่อผ้าห่อศพของปีศาจ ความกลัวของปีศาจที่ไม่สามารถกลับลงหลุมศพ และความกลัวของผู้ดูแลสุสานเมื่อถูกปีศาจไล่ตาม

บทประพันธ์นี้ประพันธ์เป็นเมโลดราม่าสำหรับเครื่องดนตรี ฟลูท โอโบ ฮาร์ป ผู้บรรยาย หรือโซปราโน ไวโอลินและเชลโล มีความยาวประมาณ 15 นาที ใช้เทคนิคในการประพันธ์ในรูปแบบบทเพลงในศตวรรษที่ 20 บทประพันธ์มีลักษณะเป็น Athematic style คือเป็นบทประพันธ์ที่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับทำนองหลัก แต่จะให้ความสำคัญกับเนื้อหาของบทกวีโดยประพันธ์ให้ดนตรีมีความสัมพันธ์กับเนื้อหาดังกล่าว

คำสำคัญ: ประพันธ์เพลง

Abstract

Dance of the Dead was written from a poem Der Totentanz by Johann Wolfgang von Goethe. The song told story about the joy of dancing, the greed of the warder on the shroud of demons, the fear of the devil who cannot get back into the grave, and the fear of the warder being chased by the demons.

This piece, written as a melodrama, is a composition for flute, oboe, harp, narrator or soprano, violin and cello. The duration is approximately 15 minutes. Using techniques of literary forms of the 20th century music, "Dance of the Dead" was composed in athematic style, a music that does not focus on themes, but instead focuses on the content of the poem. The music is therefore associated with such content.

Keywords: Music Composition

*นิสิตระดับปริญญาโทบัณฑิต สาขาดุริยางคศิลป์ตะวันตก คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**ศาสตราจารย์ ดร., สาขาดุริยางคศิลป์ตะวันตก คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทนำ

บทประพันธ์ระบำแห่งความตายสร้างจากบทกวี เดอ ทอเทนแทนซ์ (Der Totentanz) โดย โยฮันน์ ว็อล์ฟกัง ฟอน เกอเธ่ (Johann Wolfgang von Goethe) กวีชาวเยอรมันที่มีชื่อเสียงในช่วงศตวรรษที่ 18 บทประพันธ์ดั้งเดิมเป็นภาษาเยอรมันแต่ในการประพันธ์บทเพลงนี้ผู้ประพันธ์เลือกใช้สำเนาที่มีการแปลเป็นภาษาอังกฤษโดย เอ็ดการ์ อัลเฟร็ด โบว์ริง (Edgar Alfred Bowring) นักเขียนและนักแปลชาวอังกฤษที่มีชีวิตอยู่ในช่วงศตวรรษที่ 18 บทประพันธ์เพลงระบำแห่งความตายเริ่มประพันธ์เมื่อวันที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2557 เสร็จเมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2557 หลังจากนั้นมีการแก้ไขปรับเปลี่ยนโน้ตเพื่อให้เหมาะสมกับเทคนิคในการบรรเลงของเครื่องดนตรี

บทประพันธ์บทเพลงนี้ประพันธ์ภายใต้คำแนะนำของ ศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ฤทธิ์ ธรรมบุตร เป็นบทประพันธ์สำหรับเครื่องดนตรี ฟลูท โอโบ ฮาร์ป ผู้บรรยายหรือโซปราโน ไวโอลิน และเชลโล ผู้บรรยายหรือโซปราโนใช้เทคนิคการร้องแบบร้องกึ่งพูด (Sprechstimme) สลับกับการร้องแบบปกติ

บทประพันธ์นี้มีทั้งหมด 6 กระบวนบรรเลงต่อเนื่องกัน โดยใช้การเปลี่ยนแปลงของเนื้อเรื่องเป็นการแบ่งแต่ละกระบวน ลักษณะของบทประพันธ์จัดอยู่ในรูปแบบที่เรียกว่า เมโลดราม่า ซึ่งเป็นรูปแบบการประพันธ์ที่นิยมเป็นอย่างมากในสมัยศตวรรษที่ 19

การแสดงเมโลดราม่าเป็นการแสดงละครหรือเป็นส่วนหนึ่งของละครที่ตัวละครหลักเป็นผู้ดำเนินเนื้อเรื่องผ่านการบรรยายในช่วงที่ดนตรีหยุดเล่นหรือบรรยายประกอบการบรรเลงดนตรี ดนตรีช่วงสั้น ๆ ที่เป็นส่วนประกอบในการแสดงนั้นทำหน้าที่แบ่งบทบรรยายออกจากกันและมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับบทบรรยายหรือในบางขณะถูกสร้างเพื่อเสริมเนื้อหาของบทบรรยาย

สำหรับการประพันธ์บทเพลงนี้ ผู้ประพันธ์ได้เริ่มจากการศึกษาตีความบทกวี เดอ ทอเทนแทนซ์ รวมทั้งผลงานบทกวีอื่นๆ ของเกอเธ่ หลังจากการตีความบทกวีผู้ประพันธ์ได้แบ่งเนื้อหาของบทกวีออกเป็น 4 ช่วงเมื่อรวมเข้ากับบทโหมโรงและบทส่งท้ายจะมีทั้งหมด 6 กระบวน

วัตถุประสงค์และขอบเขตของงานวิจัย

ผู้ประพันธ์ได้กำหนดวัตถุประสงค์การประพันธ์เพลง ดังนี้

1. เพื่อประพันธ์เพลงร่วมสมัยจากแรงบันดาลใจและจินตนาการของผู้ประพันธ์
2. เพื่อสร้างผลงานประพันธ์ที่ได้รับแรงบันดาลใจจากบทกวี เดอ ทอเทนแทนซ์ (Der Totentanz หรือ Dance of the Dead) โดย โยฮันน์ ว็อล์ฟกัง ฟอน เกอเธ่ (Johann Wolfgang von Goethe)
3. เพื่อสร้างผลงานประพันธ์ในรูปแบบเมโลดราม่า (Melodrama)
4. เป็นผลงานที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับงานทางวิชาการและการเรียนการสอนดนตรีในระดับอุดมศึกษา

ขอบเขตของงานวิจัย

ประพันธ์ได้กำหนดขอบเขตของการประพันธ์เพลงดังนี้ เป็นบทประพันธ์เพลงร่วมสมัยในลักษณะเมโลดราม่า โดยได้แรงบันดาลใจจากบทประพันธ์ เพียร์ร็อต ลูแนร์ (Pierrot Lunaire) โดย อาร์โนลด์ ชอนเบิร์ก (Arnold Schoenberg) เมโลดราม่าเป็นรูปแบบบทประพันธ์ในสมัยศตวรรษที่ 18 เป็นการผสมผสานระหว่าง การอ่านบทกวีประกอบการบรรเลงดนตรีหรือการแสดงละครประกอบการบรรเลงดนตรี โดยดนตรีและบทพูดจะมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องต่อเนื่องกัน

เนื้อหาโดยรวมของบทกวีเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับในคำคืนหนึ่งเหล่าภูติผีปีศาจในสุสานต่างออกมาเต้นรำอย่างสนุกสนาน ในเวลาเดียวกันผู้ดูแลสุสานได้จับตาดูการเต้นรำครั้งนี้ ปีศาจแต่ละตนวารสารศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย -66- ปีที่ 23, ฉบับที่ 2, หน้า 65-72

จะมีผ้าคลุมหรือผ้าห่อศพคลุมร่างกายตัวเองและเมื่อการเดินรำเริ่มต้นขึ้น ปีศาจแต่ละตนต่างสลัดผ้าคลุมของตนเองออก ในเวลานั้นผู้ดูแลสุสานได้ยินเสียงกระซิบในใจสั่งให้หยิบผ้าคลุมของเหล่าปีศาจมาเสีย ผู้ดูแลได้อาศัยช่วงเวลาที่เหล่าปีศาจกำลังเพเลิดเพลินกับการเดินรำ ขโมยผ้าคลุมมาได้หนึ่งผืนและรีบวิ่งเข้าไปหลบในโบสถ์ เมื่อการเดินรำสิ้นสุดลงเหล่าปีศาจต่างคว้าผ้าคลุมของตนเองและกลับลงหลุมศพเหลือปีศาจตัวสุดท้ายซึ่งไม่มีผ้าคลุม ปีศาจเงยหน้าขึ้นมองเห็นผู้ดูแลและทราบที่ผู้ดูแลได้ขโมยผ้าคลุมของตนไป จึงได้ปีนขึ้นไปหา ทันใดนั้นได้มีเสียงกังวานของนาฬิกาโบสถ์ดังขึ้นทำให้ปีศาจตกลงมากระเจายเป็นฝุ่น

บทประพันธ์นี้จะถูกแบ่งออกเป็น 6 กระบวนบรรเลงต่อเนื่องโดยไม่หยุด ในแต่ละกระบวนมีการกำหนดขอบเขตดังนี้

1. เพรลูด (Prelude) อัตราความเร็วโมเดราโต (Moderato) เป็นบทนำเพื่อเข้าสู่เนื้อหาของบทกวี
2. “The warder looks down at the mid hour of night.” อัตราความเร็วลาร์โก (Largo) เป็นการขับบทกวีในลักษณะร้องกึ่งพูด (Sprechstimme) ประกอบการบรรเลงเพื่อนำเสนอบรรยากาศในสุสาน ในขณะที่เหล่าภูติปีศาจเริ่มปรากฏกายขึ้นจากหลุมศพ
3. “In haste for the sport soon their ankles they twitch.” อัตราความเร็วอัลเลโกร (Allegro) เป็นการเดินรำของภูติปีศาจ
4. “But one of them stumbles and shuffles there still.” อัตราความเร็วกราเว (Grave) เมื่อการเดินรำสิ้นสุดลง ปีศาจตนหนึ่งยืนอยู่ตามลำพัง
5. “The shroud he must have, and no rest will allow.” อัตราความเร็วอัลเลโกร ปีศาจได้ไปตามกำแพงโบสถ์เพื่อตามหาผ้าห่อศพของตนเอง
6. ฟินาเล (Finale) อัตราความเร็วลาร์โก สรุปเนื้อหาของบทกวีเมื่อปีศาจพลัดตกจากกำแพงโบสถ์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาบทกวี
2. กำหนดสังคีตลักษณะของบทประพันธ์ให้มีความเหมาะสมกับบทประพันธ์ โดยพิจารณาจากเนื้อหาของบทกวี
3. เริ่มประพันธ์เพลง
4. การจัดพิมพ์และนำเสนอรูปเล่มสมบูรณ์ ซึ่งประกอบด้วยบทอรรถาธิบายและโน้ตเพลงที่สมบูรณ์

ผลการวิจัย

เนื่องจากบทเพลงระบำแห่งความตายเป็นบทเพลงที่สร้างจากบทกวีของเกอเธ่ ผู้ประพันธ์จึงได้ประพันธ์บทเพลงให้สอดคล้องกับเนื้อหาของบทกวี โดยกำหนดให้บทประพันธ์มีลักษณะเป็นแบบแอทเธแมติก (Athematic style) คือเป็นบทประพันธ์ที่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับทำนองหลักและการกลับมาของทำนอง ทั้งนี้ดนตรีจะมีความเกี่ยวพันกับเนื้อเรื่อง เทคนิคการประพันธ์ในรูปแบบนี้ผู้ประพันธ์ได้รับแรงบันดาลใจจากบทประพันธ์เออวาตุง โอปุสที่ 17 (Erwartung op.17) ซึ่งเป็น บทประพันธ์เมโลดราม่าของอาร์โนลด์ โชนเบิร์ก (Arnold Schoenberg) นอกจากนี้ผู้ประพันธ์ยังใช้เทคนิคโทนเพนท์ติ้ง หรือเวิร์ดเพนท์ติ้ง (Tone painting หรือ Word painting) ในการบรรยายสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นในบทกวี และกำหนดโน้ตแทนคำศัพท์ในบทกวี (Musical cryptogram)

สำหรับบทประพันธ์ระบำแห่งความตายนี้ ใช้โหมด (Mode) เป็นส่วนหลักในการประพันธ์ โดยจะเป็นการผสมผสานระหว่างโหมดฟรีเจียน (Phrygian) โหมดโลเคเรียน (Locrian) และโหมดเอโอเลียน

(Aeolian) นอกจากนั้นยังมีการใช้บันไดเสียงออกตาโทนิค (Octatonic scale) บันไดเสียงโฮลโทน (Whole tone scale) บันไดเสียงกึ่งโฮลโทน (Semi-Whole tone scale) รวมทั้งคอร์ดมิสติก (Mystic chord) ซึ่งเป็นคอร์ดที่สร้างจากบันไดเสียงกึ่งโฮลโทน และใช้เซต 0156 ซึ่งเป็นเสียงที่ผู้ประพันธ์ได้ยินจากงานประพันธ์ เพียร์โรต์ ลูแนร์ ของโซนเบิร์ก

การสร้างแนวประสานผู้ประพันธ์ได้สร้างแนวประสานให้สอดคล้องกับโมดและบันไดเสียงที่ใช้ นอกจากนั้นผู้ประพันธ์ได้ใช้คอร์ดสร้างจากคู่เสียงไตรโทน (Tritone) เรียงซ้อนกัน, คอร์ดที่สร้างจากคู่ 7 สลับกับคู่ 2, โน้ตคู่ 8 ดิมินิช (Diminished) สลับกับคู่ 8 ออกเมนเทด (Augmented) คอร์ดที่สร้างจากคู่ห้าเรียงซ้อน (Quintal chord) ผสมกับคอร์ดคู่สี่เรียงซ้อน (Quartal chord) และมีการนำเทคนิคการย้ายช่วงคู่แปด (Octave transfer) มาใช้

เครื่องหมายประจำจังหวะผู้ประพันธ์ได้กำหนดเครื่องหมายประจำจังหวะ 4/4 ในการบรรยายเหตุการณ์ทั่วไปและเมื่อบทเพลงกล่าวถึงผู้ดูแลสุสาน, จังหวะ 5/4 บรรยายการปรากฏตัวและการเคลื่อนไหว และการจากไปของเหล่าญาติพิศาง, จังหวะ 3/8 ผสมกับ 5/4 ในการเดินร่ำของเหล่า ญาติพิศาง, จังหวะ 3/4 สลับกับจังหวะ 4/4 และ 5/4 เมื่อพิศางหยุดนิ่งและตระหนักว่าผ้าห่อศพของตัวเองหายไป พิศางจะไม่สามารถกลับลงหลุมศพได้ถ้าหากปราศจากผ้าห่อศพ ผู้ประพันธ์ใช้การเปลี่ยนเครื่องหมายประจำจังหวะจาก 4/4 ไปยัง 6/8, 1/4, 4/4, 2/4, 1/4, 4/4, 2/4, 1/4 และ 2/4 อย่างต่อเนื่องเพื่อบรรยายพิศางที่กำลังปีนผนังโบสถ์และผู้ดูแลสุสานที่กำลังตกใจกลัวสุดชีวิต

กระบวนที่ 1 เพรลูด (Prelude)

เริ่มจากห้องที่ 1 ถึงห้องที่ 28 ประพันธ์ในอัตราความเร็วโมเดราโตเป็นการนำเข้าสู่บรรยากาศในสุสานที่เต็มไปด้วยหลุมฝังศพเพื่อแสดงถึงความลึกลับของสุสาน ผู้ประพันธ์เลือกใช้โมด G ฟรีเจียนผสมกับ Eb เอโอเลียนบรรเลงโดยฮาร์ป โดยเน้นทำนองโน้ต D และ Bb ในห้องที่ 1 จังหวะที่ 2 และ 3 ในโมด G ฟรีเจียน และโน้ต Eb Bb และ Gb ในจังหวะที่ 2 และจังหวะที่ 4 ใน โมด Eb เอโอเลียนในการบรรเลงเริ่มต้นของบทเพลง

ผู้ประพันธ์ใช้บันไดเสียงออกตาโทนิคเพื่อแสดงถึงความน่าสะพรึงกลัวแต่เปี่ยมด้วยความเศร้าเมื่ออยู่ท่ามกลางหลุมฝังศพ

โน้ตขั้นคู่ไตรโทนและโน้ตขั้นคู่ 6 แสดงถึงสุสานท่ามกลางแสงจันทร์ที่มีทั้งความน่ากลัวและความเศร้าผสมผสานกัน โดยโน้ตขั้นคู่ไตรโทนสื่อถึงความน่ากลัว และขั้นคู่ 6 ไมเนอร์สื่อถึงความสวยงาม

ในการศึกษาค้นคว้าผลกระทบในการฟังโน้ตขั้นคู่ที่มีต่อจิตใจคน โน้ตขั้นคู่ไตรโทนสร้างความรู้สึกสงสัย ความลึกลับ สิ่งที่น่าขนลุก ความแปลกประหลาด โน้ตขั้นคู่นี้ในยุคกลาง (Middle Ages) เคยถูกขนานนามว่าเป็นพิศางในดนตรี (The devil in music) และเคยถูกสั่งห้ามโดยโบสถ์ ส่วนโน้ตขั้นคู่ 6 ไมเนอร์สร้างความรู้สึกเศร้าสร้อยอย่างรุนแรง (ถูกใช้เป็นการนำหลักในบทเพลง Love Story ขับร้องโดย Andy Williams ซึ่งเป็นบทเพลงประกอบภาพยนตร์เรื่อง Love Story สร้างเมื่อปี ค.ศ. 1970 และปรากฏอยู่ในบทเพลง Nocturnes ของโชแปง)

กระบวนที่ 2 “The warder looks down at mid hour of night”

เริ่มเข้าสู่เนื้อหาในบทกวีกล่าวถึงในเวลาเที่ยงคืนขณะที่ผู้ดูแลสุสานเฝ้ามองหลุมฝังศพที่วางเรียงรายอยู่ในสุสานพระจันทร์เสาดแสงสีเงินยวงส่องไปทั่วสุสานทำให้ดูราวกับเป็นเวลากลางวัน ทันใดนั้นหลุมศพแรกได้เปิดออกและตามมาด้วยหลุมศพอื่นๆ ปรากฏเหล่าหญิงชายก้าวออกมาจากหลุมศพ ทุกคนคลุมร่างกายด้วยผ้าห่อศพยาวเป็นทางสี่ขาสระอาดราวหิมะ

ในกระบวนที่ 2 นี้ เริ่มจากห้องที่ 29 ถึงห้อง 64 ใช้อัตราความเร็ว ลาร์โก ผู้ประพันธ์ใช้คอร์ดและโน้ตที่สร้างจากขั้นคู่ 4 ดิมีนิชท์ผสมกับขั้นคู่ 8 ดิมีนิชท์ การใช้ขั้นคู่ 4 และขั้นคู่ 8 มีเหตุผลเนื่องจากในความเชื่อตามหลักของคัมภีร์ไบเบิลเลข 4 มีความหมายถึงโลกหรือเกี่ยวข้องกับโลกเช่น ในต่างประเทศจะมี 4 ฤดูคือฤดูร้อน ฤดูใบไม้ร่วง ฤดูหนาวและฤดูใบไม้ผลิ โลกมี 4 ทิศคือ ทิศเหนือ ทิศใต้ ทิศตะวันออก ทิศตะวันตก ส่วนเลข 8 หมายถึงการเกิดใหม่ การเริ่มต้นใหม่ ผู้ประพันธ์ใช้โน้ต ขั้นคู่ 4 และคู่ 8 เพื่อแทนการก้าวขึ้นสู่พื้นดินของเหล่าปีศาจ ส่วนขั้นคู่ดิมีนิชท์ หมายถึงภูติผี ปีศาจที่ร่างกายเน่าเปื่อยและบางส่วนของร่างกายขาดหายไป

นอกจากนั้นผู้ประพันธ์ได้ยังใช้คอร์ดมิสติก, การย้ายช่วงคู่แปด, เสียงไตรโทน และบันไดเสียงออกตาโทนิค มีการใช้โมดเพียงเล็กน้อยในกระบวนนี้ ผู้ประพันธ์ได้นำชื่อของผู้ประพันธ์ซึ่งในภาษาไทยคือแซ แปลว่าพระจันทร์ แปลงเป็นภาษาอังกฤษเป็น CARE และสะกดเป็นตัวโน้ต C A G# E มาใช้เมื่อบทวิกกล่าวถึงพระจันทร์ การแปลงอักษร R เป็น G# นั้นผู้ประพันธ์ได้รับแรงบันดาลใจจาก Clara theme ผลงานสร้างสรรค์ของชูนันน์ ซึ่งใช้โน้ต C Bb A G# A แทนคำว่า Clara

ผู้ประพันธ์ใช้เทคนิคโทนเพนที่ตึงหรือเวิร์ดเพนที่ตึง โดยใช้โน้ตเชบิต 2 ชั้น 3 พยางค์ (Triplet) แทนหมู่แมลงที่ปรากฏในเวลากลางคืน ในบทวิกไม่ได้กล่าวถึงฝูงแมลงเหล่านี้ แต่ผู้เขียนได้จินตนาการว่า ในเวลากลางคืนขณะที่แสงจันทร์ส่องสว่าง ภูติผีปีศาจออกมาเดินรำน่าจะมีเสียงร้องที่ร่าเริงของเหล่าจิ้งหรีดหรือเหล่าแมลงที่ออกหากินในตอนกลางคืน นอกจากนี้ผู้ประพันธ์ได้ใช้กลุ่มคอร์ดที่สร้างจากโน้ตไตรโทนเพื่อให้เห็นภาพหลุมฝังศพที่ว่างเรียงราย

เทคนิคในการร้องของโซปราโนในกระบวนนี้จะเป็นเทคนิคที่เรียกว่าร้องกึ่งพูดเป็นเทคนิคที่ผสมผสานระหว่างการร้องและพูด

กระบวนที่ 3 “In haste for the sport soon their ankles they twitch”

เริ่มจากห้องที่ 65 จนถึงห้องที่ 164 จังหวะอัลเลโกร เป็นช่วงที่ปีศาจก้าวออกมาจากหลุมศพ จนถึงช่วงที่กลับลงหลุมศพเป็นกระบวนที่มีเหตุการณ์ต่างๆ เกิดขึ้นมากมายที่สุด

เมื่อเหล่าปีศาจก้าวออกจากหลุมฝังศพ ปีศาจแต่ละตนต่างเริ่มต้นร่าเริงอย่างสนุกสนาน ปีศาจแต่ละตนมีผ้าห่อศพสีขาวสะอาดเป็นของตนเอง ขณะที่กำลังเดินร่าเริงตัวอยู่นั้นผ้าห่อศพที่ยาวเป็นทางทำให้เหล่าปีศาจรู้สึกรำคาญจึงสลัดผ้าห่อศพของตนเองออกและพาดไปยังหลุมฝังศพ จากนั้นจึงเดินร่าต่อไปอย่างสนุกสนาน ผู้ดูแลสุสานเฝ้าดูเหตุการณ์เหล่านี้ตลอดขณะที่เห็นผ้าห่อศพที่เหล่าปีศาจสลัดทิ้ง ผู้ดูแลสุสานได้ยินเสียงกระซิบซู่ร้ายข้างหู เสียงนั้นสั่งให้ผู้ดูแลสุสานคว้าผ้า ห่อศพนั้นมา ผู้ดูแลสุสานอาศัยเงาต้นไม้แอบขโมยผ้าคลุมศพมาได้หนึ่งผืนและรีบวิ่งหนีด้วยความเร็วโดยที่ไม่มีปีศาจตนไหนเห็น หลังจากจบการเดินร่าอย่างสนุกสนานเหล่าปีศาจต่างทยอยกลับลงหลุมฝังศพทีละตัว

ผู้ประพันธ์ใช้จังหวะ 5/4 แทนการก้าวเดินของเหล่าปีศาจ ในกระบวนนี้ใช้โมดในการประพันธ์เป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้มีการใช้โน้ตไตรโทน, เซ็ต 0156, การใช้โน้ตขั้นคู่ที่มีการเคลื่อนที่แนวขนาน (Parallel motion) และบันไดเสียงออกตาโทนิค ผู้ประพันธ์ใช้เครื่องหมายประจำจังหวะ 3/4 ในขณะที่เหล่าปีศาจกำลังเดินร่าและจังหวะ 4/4 ในขณะที่ผู้ดูแลสุสานได้ยินเสียงกระซิบซู่ร้ายข้างหู จนกระทั่งย่องไปขโมยผ้าห่อศพของปีศาจ

กระบวนที่ 4 “But one of them stumbles and shuffles there still”

เริ่มจากห้องที่ 165 ถึงห้องที่ 191 อัตราความเร็วกราเว บทวิกกล่าวถึงเมื่อทุกสิ่งกลับเข้าสู่ความเงียบ ปีศาจตนหนึ่งหยุดยืนนิ่งสายตาจ้องไปยังหลุมฝังศพ หากไม่มีผ้าห่อศพจะไม่สามารถกลับลงไปยังหลุมฝังศพได้ ปีศาจได้กลืนผ้าห่อศพของตนเองลอยตามอากาศจึงวิ่งตรงไปยังประตูโบสถ์แต่ประตูโบสถ์มีไม้กางเขนขวางอยู่ ปีศาจไม่สามารถเข้าโบสถ์ได้

ในกระบวนนี้ผู้ประพันธ์นำคอร์ตมิสติกกลับมาใช้อีกครั้งประกอบกับใช้บันไดเสียงกึ่งโฮลโทน และใช้โน้ตในโมดฟรีเจียน โซปราโนใช้เทคนิคร้องกึ่งพูดสลับกับการร้องแบบปกติ เครื่องหมายประจำจังหวะเริ่มจาก 4/4 ขณะที่ปีศาจยืนนิ่งและเปลี่ยนเป็น 5/4 เพื่อบรรยายสายตาอันเศร้าสร้อยของปีศาจขณะจ้องมองหลุมศพและเมื่อได้กลืนผ้าห่อศพของตนเองลอยตามอากาศเครื่องหมายประจำจังหวะเปลี่ยนเป็น 5/4 และเปลี่ยนเป็น 4/4 เมื่อปีศาจวิ่งตรงไปยังประตูโบสถ์

กระบวนที่ 5 “The shroud he must have, and no rest will allow”

เริ่มจากห้องที่ 189 ถึงห้องที่ 248 อัตราความเร็วอัลเลโกร เริ่มจากปีศาจได้ตระหนักว่าหากไม่มีผ้าห่อศพจะไม่สามารถกลับลงหลุมฝังศพได้ ปีศาจรู้ว่าเวลาของตนเองเหลือไม่มากนักจึงรีบไต่กำแพงโบสถ์ไปอย่างรวดเร็ว ผู้ดูแลสุสานรู้สึกหวาดกลัวสุดชีวิตเมื่อเห็นปีศาจไต่กำแพง ผ้าห่อศพที่ผู้ดูแลสุสานขโมยมาไม่สามารถที่จะช่วยชีวิตเขาได้เลย ปีศาจป็นจนใกล้ถึงผู้ดูแลสุสาน ทันใดนั้นพระจันทร์ได้ลอยพ้นขอบฟ้า มีเสียงดังราวฟ้าผ่าของระฆังโบสถ์ ปีศาจร่วงหล่นจากกำแพงโบสถ์และแตกกระจายกลายเป็นผง

ในกระบวนนี้ผู้ประพันธ์ใช้โน้ตในบันไดเสียงออกตาโทนิคผสมเซต 0156, โมดฟรีเจียน, บันไดเสียงโฮลโทน, คอร์ตคู่สี่เสียงซ้อน, คอร์ตคู่ห้าเสียงซ้อน, ซันคู่เสียงไตรโทน และใช้โน้ต C, A, G# และ E เมื่อบทวิกกล่าวถึงคำว่าพระจันทร์ โซปราโนใช้เทคนิคร้องกึ่งพูดสลับกับการร้องแบบปกติ

กระบวนที่ 6 ฟินาเล (Finale)

เริ่มจากห้องที่ 249 ถึงห้องที่ 268 อัตราความเร็วลาร์โกใช้เครื่องหมายประจำจังหวะ 4/4 กระบวนนี้เป็นบทสรุปของบทประพันธ์ระบำนางแห่งความตาย

จากการที่ผู้ประพันธ์ได้ตีความบทกวี เดอ ทอเทนแทนซ์ ปีศาจในบทกวีนี้หาใช่สิ่งที่ชั่วร้ายเนื่องจากในเนื้อหาของบทกวี ไม่มีที่ใดเลยที่จะกล่าวถึงภูติผีปีศาจในทางชั่วร้าย บทวิกกล่าวถึงเวลากลางคืนอันมีแสงจันทร์ส่องสว่างเหล่าภูติผีปีศาจต่างออกมาเดินรำ สิ่งมีค่าเพียงสิ่งเดียวที่เหล่าปีศาจนำติดตัวมาคือผ้าห่อศพซึ่งเป็นสิ่งเดียวที่เชื่อมโยงโลกของภูติผีปีศาจเข้ากับโลกมนุษย์ แต่เมื่อการเดินรำเริ่มสนุกสนานผ้าห่อศพซึ่งเป็นสิ่งมีค่าเพียงสิ่งเดียวของเหล่าปีศาจกลับกลายเป็นสิ่งที่น่ารำคาญจนต้องสลัดทิ้งไป บทวิกกล่าวถึงในช่วงท้ายเมื่อปีศาจทุกตัวกลับลงหลุมฝังศพเหลือเพียงปีศาจอยู่เพียงตัวเดียวที่ไม่สามารถกลับได้เนื่องจากผ้าห่อศพได้ถูกขโมยไป เน้นให้เห็นความสำคัญเป็นอย่างมากของผ้าห่อศพที่มีต่อเหล่าปีศาจ ผู้ดูแลสุสานที่เป็นมนุษย์ควรจะเป็นสัญลักษณ์ในด้านสว่างและความดีกลับได้ยินเสียงกระซิบที่ชั่วร้ายกระซิบข้างหูเสียงนั้นสั่งให้ผู้ดูแลสุสานหยิบผ้าห่อศพของปีศาจมาเสีย ผ้าห่อศพที่เป็นสิ่งมีค่าเพียงสิ่งเดียวของเหล่าปีศาจเมื่อมาอยู่ในมือผู้ดูแลสุสานกลับไม่มีค่าอะไรเลยแม้แต่จะช่วยชีวิตของผู้ดูแลสุสานได้

ช่วงท้ายของบทกวีนี้ในที่สุดปีศาจก็เป็นฝ่ายพ่ายแพ้ แต่ถ้าหากว่าเสียงระฆังโบสถ์ไม่ดังขึ้นมาผู้ที่ต้องเสียชีวิตคงจะเป็นผู้ดูแลสุสานอย่างแน่นอนและบทสรุปของบทกวีบทนี้จะเปลี่ยนไป เหล่าภูติผีปีศาจจะกลายเป็นสัญลักษณ์ในด้านมืด การที่ปีศาจตกจากกำแพงโบสถ์กระจายเป็นฝุ่นทำให้บทกวีนี้เปลี่ยนจากบทกวีแห่งความตายกลายเป็นบทกวีที่มีเนื้อหาเศร้า

ผู้ประพันธ์ประพันธ์บทเพลงนี้ด้วยความรู้สึกที่สับสนเล้าปีศาจเป็นอย่างมาก ผสมกับความสงสัยในการแบ่งแยกความดีหรือเลวในบทกวีนี้ ผู้ประพันธ์กำหนดโน้ต D สำหรับเหล่าภูติผีปีศาจและโน้ตตัว E สำหรับเสียงกระซิบที่ชั่วร้ายที่ผู้ดูแลสุสาน ตัว D แทนคำว่า Devil ส่วน E แทนคำว่า Evil ข้อแตกต่างของคำ 2 คำนี้คือ Devil จะเป็นเรื่องของความชั่วร้ายในลักษณะทางกายภาพ ส่วนคำว่า Evil คือความชั่วร้ายที่เกิดจากจิตใจ

ในกระบวนนี้โซปราโนเปลี่ยนการร้องแบบการร้องกึ่งพูดมาเป็นการร้องแบบปกติในรูปแบบนอนเวอร์เบิลโดยใช้โน้ตในโหมดฟรีเจียนทั้งหมด

ผู้ประพันธ์นำโมด G ฟรีเจียนและ Eb ฟรีเจียนที่ปรากฏในตอนต้นเพลงกลับมาในกระบวนสุดท้ายและมีการใช้โน้ตขั้นคู่ 7 เมเจอร์ซึ่งตามคัมภีร์ไบเบิลมีความหมายถึงความน่ากลัวหรือสิ่งที่เปราะบางแทนปีศาจที่ภายนอกดูน่ากลัวแต่จริงแล้วกลับเปราะบาง สิ่งยึดเหนี่ยวเพียงสิ่งเดียวคือผ้าห่อศพ หากหายไปปีศาจจะไม่สามารถอยู่ได้ นอกจากนั้นผู้ประพันธ์ได้นำโน้ตคู่ 2 ไมเนอร์ ซึ่งความหมายตามคัมภีร์ไบเบิลคือความรู้สึกกดดัน ความคาดหวังและความกังวลเพื่อแสดงออกถึงความรู้สึกที่ผู้ประพันธ์มีต่อเหล่าปีศาจ

ผลสรุปการดำเนินการวิเคราะห์

บทประพันธ์ระบำแห่งความตายนี้เป็นผลงานประพันธ์ชิ้นที่ 4 ของผู้ประพันธ์เป็นงานในลักษณะดนตรีแชมเบอร์หมายถึงดนตรีสำหรับแสดงในห้อง บรรเลงโดยนักดนตรี 3-8 คนและเพื่อที่จะให้บทประพันธ์มีความเกี่ยวข้องกับบทกวี ผู้ประพันธ์จึงต้องทำการศึกษาและตีความบทกวีของเกอเธ่ประกอบกับการทำความเข้าใจในขอบเขตความสามารถของเครื่องดนตรีแต่ละชนิดอีกด้วย ปัญหาที่เกิดขึ้นคือการสะกดโน้ตที่จะทำให้นักดนตรีง่ายต่อการเล่นซึ่งในบางครั้งทำให้สัญลักษณ์ที่ผู้ประพันธ์ต้องการจะสื่อผ่านตัวโน้ตผิดเพี้ยนไป

ข้อเสนอแนะ

บทประพันธ์ระบำแห่งความตายนี้สร้างจากบทกวีที่มีชื่อเสียงของเกอเธ่ ซึ่งนอกจากบทกวีนี้เกอเธ่ได้ประพันธ์บทกวีที่มีชื่อเสียงอีกมากมายและแต่ละชิ้นต่างมีคุณค่าทางวรรณกรรมที่คู่ควรต่อการศึกษา

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

ไชแสง สุขะวัฒน์. 2554. สังคตินิยม ว่าด้วยเครื่องดนตรีของวงดุริยางค์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณรงค์ฤทธิ์ ธรรมบุตร. 2552. การประพันธ์เพลงร่วมสมัย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. 2553. อรรถธิบายและบทวิเคราะห์บทเพลงที่ประพันธ์โดย ณรงค์ฤทธิ์ ธรรมบุตร. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ธนาเพลส จำกัด.

ณัฏฐา พันธุ์เจริญ. 2552. พจนานุกรมศัพท์ดุริยางคศิลป์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เกศกะรัต,

ภาษาอังกฤษ

Fairchild, M. [n.d.]. Bible Numerology -The Meaning of Numbers in the Bible. [Online].

Available from: <http://christianity.about.com/od/biblefactsandlists/qt/Bible-Numerology.htm?p=1> [2014, March 6]

Gardner, K. [n.d.]. The Effect of Different Musical Intervals. In Heather S. Sound Healing

Practice [Online]. Available from: <http://www.simonheather.co.uk/pages/books.php> [2014, March 5]